

บทความวิชาการ

การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช มหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน สยาม จวงประโคน, ณรงค์รัชช วรรณไตร, อรรถพงศ์ ภูลายาว วรสาร สีสัย, ศราวุธ โชติจำรัส และอาทิตย์ คำหงษ์คำ¹

Received 22 June 2022

Revises 23 December 2022

Accepted 30 December 2022

บทคัดย่อ

โครงการบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน จำนวน 10 บทเพลง มีวงดนตรีจากสถาบันการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าร่วมบรรเลงจำนวน 10 วง คัดเลือกโดยให้วงดนตรีที่จะเข้าร่วมโครงการฯ บรรเลงบทเพลงประจำปีใหม่ที่เรียบเรียงเสียงประสานขึ้นใหม่ และบันทึกคลิปวิดีโอส่งให้คณะกรรมการคัดเลือก เมื่อผ่านการคัดเลือกแล้ว วงดนตรีทุกวงจะทำการฝึกซ้อมการบรรเลงบทเพลงทั้ง 10 บทเพลง เพื่อเข้าร่วมการแสดงภายใต้

¹ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อีเมล: sayam.c@msu.ac.th

ชื่อการแสดง “มหาดุริยางค์พื้นบ้านอีสาน สืบทอดตำนานเอกองค์อัครศิลปิน”
ณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และได้มีการถ่ายทอดสด
การแสดงผ่านช่องทาง Facebook Live ตลอดจนมีการเผยแพร่บันทึกการแสดง
ผ่านช่อง YouTube ที่ลิงก์ <https://bit.ly/isanroyalsong> เพื่อเป็นการอนุรักษ์
วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านอีสาน ผสมผสานระหว่างดนตรีตะวันตกและดนตรี
พื้นบ้านอีสานบูรณาการเป็นดนตรีร่วมสมัยที่ยังคงเอกลักษณ์ของชาติและความ
ปรีชาสามารถขององค์พระมหากษัตริย์ไทย เผยแพร่ให้คนทั่วโลกได้รับฟังมากกว่า 2
หมื่นคน

คำสำคัญ: บทเพลงพระราชนิพนธ์, พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร, ดนตรีพื้นบ้านอีสาน, บูรณาการ, ดนตรีร่วมสมัย

The Arranging of Musical Compositions of His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great for Isan Folk Music

Sayam Chuangprakhon, Narongrat Woramitmaitree,
Akapong Phulaiyaw, Warakorn Seeyo,
Sarawut Chotchamrat and Arthid Khamhongsa²

Abstract

The Arranging of Musical Compositions of His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great for Isan Folk Music aimed to Orchestrate 10 songs, folk Music Bands from Northeast academies participated with in play. A total of 10 bands were preferred to participate in the project, with the bands performing New Year Greeting Song, and recording video clips sending them to the committee. Once qualified, all bands will rehearse the 10 songs that will be performed at the College of Music, Mahasarakham University, and the performance will be broadcast via Facebook Live, as well as publish recordings of the performance via the YuTube channel linked to <https://bit.ly/isanroyalsong>, in order to preserve Isan folk music culture. The result was disseminated by the

² College of Music, Mahasarakham University, Source: Thai Media Fund Email : sayam.c@msu.ac.th

number of people reach on social media which was more than twenty thousand.

Keywords: The Musical Compositions of His Majesty King, King Bhumibol Adulyadej The Great, Isan Folk Music, Integration, Contemporary Music

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถทางดนตรี ทรงเป็นคีตกวีและนักดนตรีที่ชาวโลกยกย่อง ทรงเกี่ยวข้องกับการดนตรีมา ตั้งแต่สมัยที่ยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราช ในรัชกาลที่ 8 ขณะที่ทรงศึกษา อยู่ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้ทรงฝึกเครื่องดนตรีที่โปรดมากที่สุดคือ Clarinet และ Saxophone ทั้งนี้ทรงได้รับการถวายการสอน และฝึกตามแบบ ฉบับการศึกษาดนตรีอย่างแท้จริง โดยทรงเรียนดนตรีทั้งในลีลาคลาสสิก และ ลีลาดนตรีแจ๊ส ทรงมีพระราชหฤทัย และโปรดที่จะทรงดนตรีแบบแจ๊สมากกว่า แต่ก็ยังต้องทรงฝึกดนตรีในลีลาดนตรีคลาสสิกด้วย พระอาจารย์ได้ถวาย คำแนะนำให้ทรงฝึกอย่างเข้มงวดนานกว่า 2 ปี เมื่อได้ทรงฝึกฝนดนตรี ขึ้นพื้นฐานพอสมควรแล้ว จึงเริ่มทรงดนตรีไปในแนวแจ๊ส โดยทรงฝึกเครื่องเป่า กับแผ่นเสียงของวงดนตรีที่มีชื่อเสียง เช่น วงดนตรีของซิดนีย์ บาร์เชต (Sydney Bechet) ซึ่งเป็นนักเป่า Soprano Saxophone ที่มีชื่อเสียงของโลก ในฐานะ นักดนตรีทรงเป็นนักดนตรี ที่มีพระปรีชาสามารถในทางบรรเลงเยี่ยงนักดนตรี อาชีพ ในฐานะดุริยางค์ทรงพระราชนิพนธ์เพลงไว้ถึง 48 บทเพลง ซึ่งเป็นที่นิยม ของคนไทย และชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก โดยบทเพลงพระราชนิพนธ์ที่ พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองเพลงตั้งแต่ยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราช ทั้งเพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองด้วยพระองค์เอง และเพลงที่พระราชนิพนธ์ เนื้อร้องภาษาอังกฤษ ซึ่งเพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองและเนื้อร้อง ภาษาอังกฤษด้วยพระองค์เอง มี 5 เพลง ได้แก่ Echo, Still on My Mind, Old-Fashioned Melody, No Moon และ Dream Island (Lam-ngam, 2016)

บทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร นั้น มีความหลากหลายด้านลีลา เพลง ทั้งลีลาแบบดนตรีแจ๊ส ดนตรีคลาสสิก เป็นต้น (Srikranon, 2001) ได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและแพร่หลายไปยังหน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ ออกบรรเลงในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ได้ มีการนำไปขับร้องและบรรเลงในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ วงปิกแบนด์ วงแจ๊ส แบนด์ วงขับร้องประสานเสียง วงออร์เคสตรา วงโยธวาทิต เป็นต้น นอกจากนี้ บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ยังได้มีการนำไปใช้ในการประกวดขับร้อง และบรรเลง บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ มาโดยตลอด อย่างไรก็ตามบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น เป็นบทเพลงที่ทรงคุณค่ามีเอกลักษณ์เฉพาะของท่านอง จังหะและเสียง ประสาน (Harmony) ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการนำไปเรียบ เรียงเสียงประสานและนำไปบรรเลง เพื่อให้เกิดความถูกต้องเหมาะสม อันเป็น การเทิดพระเกียรติ และเป็นการสมพระเกียรติในพระอัจฉริยภาพทางดนตรีของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถ บพิตร (Khawhan, 2018)

อย่างไรก็ตามพบว่าในปัจจุบันนี้มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษา หลายแห่งได้นำบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปบรรเลงโดยขาดความรู้ความเข้าใจที่ ถูกต้อง ทำให้สื่อความหมายทางดนตรีและเนื้อหาที่คลาดเคลื่อนจากต้นฉบับที่ ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ก่อให้เกิดความสับสน เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับความ ถูกต้องเหมาะสมในการเรียบเรียงเสียงประสาน การขับร้อง และการบรรเลง แม้จะมีการเผยแพร่เอกสารต้นฉบับแล้วก็ตาม แต่ยังคงเกิดความสับสนเกี่ยวกับ แนวทางในการเรียบเรียงเสียงประสาน การขับร้องและบรรเลงที่เหมาะสม (Photives, 2017)

การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ เพื่อเผยแพร่ไม่ว่า
จะในเชิงพาณิชย์หรือไม่ก็ตาม ต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต
ผ่านกรมราชเลขาในการในพระองค์ก่อน ทุกกรณี การเรียบเรียงเสียงประสาน
บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้นให้อิงหนังสือบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ
ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พิมพ์ครั้งที่ 3 โดยให้
รักษาทำนอง คำร้อง และคอร์ด อย่างเคร่งครัด ส่วนจังหวะ รูปแบบดนตรี
โครงสร้างบทเพลงท่อนนำเสนอ ท่อนบรรเลงคั่น ท่อนวงดนตรีบรรเลง ท่อน
บรรเลงเดี่ยวและการอิมโพรไวเซชั่น ท่อนจบ เคานท์เตอร์เมโลดี้ การเขียนแนว
พื้นหลังนั้นสามารถสร้างสรรค์ได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังสามารถนำ
เครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีพื้นบ้าน มาผสมผสานกับเครื่องดนตรีสากลได้
แต่ควรเทียบเสียงให้กลมกลืนกับเครื่องดนตรีตะวันตก (Khawhan, 2018)

ดนตรี สำหรับคนอีสานถือเป็นนันทนาการอย่างหนึ่ง เพื่อความบันเทิง
ต่าง ๆ คนอีสานเรียกว่า “มหรสพคบงัน” คนอีสานมีหัวใจในการบันเทิงเป็น
ที่สุด งานใดไม่ได้บันเทิงงานนั้นไม่สนุก และดูเหมือนไม่เป็งานบุญเสียด้วย
(Buasri, 2003) วัฒนธรรมของอีสานของแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไป
ตามวัฒนธรรมด้านดนตรีและวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ เช่น วัฒนธรรมทางภาษา
วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ (Chonpairote,
1983) บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงเป็นเพลงพื้นบ้านที่สืบทอดต่อกันอย่าง
ยาวนาน มีทั้งเพลงที่สลับซับซ้อน และเพลงที่เรียบง่าย แต่ส่วนใหญ่นั้นเพลง
พื้นบ้านอีสานจะมีลักษณะที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา เน้นความสนุกสนานเป็น
หลัก (Sujachaya, 2002)

การนำบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเรียบเรียงเสียงประสานใน

รูปแบบดนตรีพื้นบ้านอีสาน จะช่วยสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและองค์พระมหากษัตริย์ โดยใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสานมาใช้ในการบรรเลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ที่ได้เรียบเรียงเสียงประสานขึ้นใหม่ ให้เหมาะสมกับการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานมาบรรเลง มาเป็นสื่อบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวัน การเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งในรายวิชา ทฤษฎีดนตรีและทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี รูปแบบและการวิเคราะห์ การเรียบเรียงเสียงประสาน การประพันธ์เพลง และวิชาการรวมวง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านอีสาน ผสมผสานระหว่างดนตรีตะวันตกและดนตรีพื้นบ้านอีสาน บูรณาการเป็นดนตรีร่วมสมัยที่ยังคงเอกลักษณ์ของชาติและความปรีชาสามารถขององค์พระมหากษัตริย์ไทย เผยแพร่ให้คนทั่วโลกได้รับฟัง จนอาจจะเกิดความสนใจ การเข้ามาศึกษารากลึกและแก่นแท้ของบทเพลงและการบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชาวอีสานต่อไปในอนาคต ดังนั้น จึงมีความสนใจในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในรูปแบบการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยใช้เทคนิคการเรียบเรียงและทฤษฎีของดนตรีตะวันตก ผสานกับหลักการและทฤษฎีของดนตรีพื้นบ้าน ใช้เป็นต้นแบบในการบูรณาการสื่อการเรียนการสอนดนตรีและสื่อในการสร้างความภูมิใจในความเป็นพื้นบ้านอีสานของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน

ผลการดำเนินงาน

การเรียบเรียงเสียงประสานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกบทเพลงพระราชนิพนธ์ ประกอบด้วย 1) เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาปลูกฝังเรื่องความภาคภูมิใจในชาติไทย 2) เป็นบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงตามประเพณีของไทย 3) เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของคนไทย 4) เป็นบทเพลงที่สามารถใช้เทคนิคการบรรเลงโดยใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานได้ และ 5) เป็นบทเพลงที่มีช่วงเสียงเหมาะสมกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยได้บทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จำนวน 10 บทเพลง (Nation Broadcasting Corporation, 2019) ดังนี้

1.1 เพลงแสงเทียน เป็นเพลงพระราชนิพนธ์เพลงแรก ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2498 ครั้นดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราชได้ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ (ขณะดำรงพระยศเป็นหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์) นิพนธ์คำร้องภาษาไทย แต่เนื่องจากมีพระราชประสงค์ที่จะทรงแก้ไขทำนองและคอร์ดบางตอน จึงยังไม่โปรดเกล้าฯ พระราชทานให้นำออกมาบรรเลงในเวลานั้น ต่อมา ได้พระราชทานให้นำออกบรรเลงครั้งแรก พ.ศ. 2490 และใน

พ.ศ. 2496 นางสาวสดใส วานิชวัฒนา (รองศาสตราจารย์สดไธ พันธ์ภูมิพล)
ประพันธ์คำร้องภาษาอังกฤษ

1.2 เพลงใกล้รุ่ง เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 4 ทรงพระราช
นิพนธ์ใน พ.ศ. 2489 ขณะทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราช ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ประพันธ์คำร้องภาษาไทย โดยมี
พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ทรงช่วย ส่วนคำร้อง
ภาษาอังกฤษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท่านผู้หญิงนพคุณทองใหญ่
ณ อยุธยา ประพันธ์ขึ้น และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ
ทรงช่วยแก้ไข แล้วพระราชทานให้วงดนตรีสุนทราภรณ์นำออกบรรเลงครั้งแรก
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมโฆษณาการ (กรมประชาสัมพันธ์ปัจจุบัน) เมื่อ
เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2489

1.3 เพลงชะตาชีวิต เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 5 ทรงพระราช
นิพนธ์หลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์ และเสด็จพระราชดำเนินกลับไปทรงศึกษา
ต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกวาระหนึ่ง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระ
เจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์คำร้องภาษาอังกฤษ วันเฉลิม
พระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครบ 20 พรรษา ใน พ.ศ. 2490
ข้าราชการ นักเรียน และคนไทยในสวิตเซอร์แลนด์ร่วมกันจัดงานเฉลิมฉลอง
ติดต่อกันหลายวัน ในวันเสาร์ที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2490 มาตั้งวงเล่นดนตรีที่
พระตำหนักวิลลาวัฒนา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดนตรีด้วย ในงานมี
การขยาลอตเตอรี่สำหรับช่วยคนจน นอกจากการออกลอตเตอรี่แล้ว มีการขาย
ชื่อเพลงพระราชนิพนธ์ใหม่ H.M. Blues ว่า H.M. แปลว่าอะไร ผู้ที่จะขายต้อง
ซื้อกระดาษสำหรับเขียนคำทายใบละครึ่งฟรังก์ วงดนตรีบรรเลงเพลงให้
ผู้ร่วมงานเต้นรำโดยไม่หยุดพัก ระหว่างเลี้ยงอาหารว่างตอนดึก ทรงพระกรุณา

โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ร้องเพลงพระราชนิพนธ์เพลงใหม่ H.M. Blues เนื้อเพลงมีใจความว่า "คนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เล่นดนตรีต่างก็อิจฉาหาว่าสำคัญกัน แต่พวกเราที่กำลังเล่นดนตรีต่างก็หิวโหย และไม่มีแรงจะเล่นต่อไปอีกแล้ว" ในงานไม่มีผู้ทนายชื่อถูกเลยสักคนเดียวสำหรับคำร้องภาษาไทย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร เป็นผู้ประพันธ์ แต่เนื่องจากในเวลานั้นคำร้องภาษาอังกฤษไม่ได้พระราชทานลงมา และเพราะต้นฉบับอยู่ที่สวิตเซอร์แลนด์ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร จึงใส่คำร้องภาษาไทยที่มีความหมายออกมาคนละแบบ

1.4 เพลงอาทิตย์อัสดง เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 8 ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อวันพุธที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 ขณะประทับแรมบนภูเขาในเมืองดาฟอส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ต่อมา ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์คำร้องทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ส่วนคำร้องภาษาฝรั่งเศส ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ นางสาวเปรมิกา สุจริตกุล ถ่ายทอดความหมายจากคำร้องภาษาไทยเป็นภาษาฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยใช้ชื่อเพลงว่า Sans Toi และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ขณะยังทรงเป็นหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ทรงขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์ Blue Day พร้อมด้วย เพลงพระราชนิพนธ์ Dream of Love Dream of You หลังพระกระยาหารค่ำในงานเลี้ยง ณ สถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงลอนดอน เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2492 ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรจะพระราชทานพระอামรงค์หมั้น ในวันนั้น

1.5 เพลงพรปีใหม่ เป็นเพลงพระราชนิพนธ์อันดับที่ 13 ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2495 เมื่อเสด็จนิวัตพระนครและประทับ

ณ พระตำหนัก จิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต มีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานพรปีใหม่แก่บรรดาพสกนิกรไทยด้วยเพลง จึงทรงพระราชนิพนธ์เพลง “พรปีใหม่” และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์คำร้องเป็นคำอำนวยพรปีใหม่ แล้วพระราชทานแก่วงดนตรี 2 วง คือ วงดนตรี นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำออกบรรเลง ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวงดนตรีสุนทราภรณ์ นำออกบรรเลง ณ ศาลาเฉลิมไทย ในวันปีใหม่ วันอังคารที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2495

1.6 เพลงลมหนาว เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 19 ทรงพระราชนิพนธ์ใน พ.ศ. 2497 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์คำร้องภาษาอังกฤษ และได้พระราชทานเพลงนี้ออกบรรเลงครั้งแรกในงานประจำปีของสมาคมนักเรียนเกาอังกฤษในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ เวทีลีลาศสวนลุมพินี เมื่อวันเสาร์ที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497 ต่อมา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา แต่งคำร้องภาษาไทยถวาย

1.7 เพลงแสงเดือน เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 27 ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นใน พ.ศ. 2501 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์คำร้องทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย เพลงพระราชนิพนธ์นี้มีลีลาชดช้อย อ่อนหวาน สง่างาม เหมาะสำหรับการเต้นบัลเลต์ จึงได้พระราชทานให้อัญเชิญไปประกอบการแสดงบัลเลต์ในงานสมาคมนักเรียนเกาอังกฤษในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ เวทีลีลาศสวนอัมพร เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501 ต่อมาได้นำออกบรรเลงในงานสมาคมนักเรียนเกาสหรัฐอเมริกาในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501

1.8 เพลงพระมหามงคล เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 35 ทรงพระราชนิพนธ์ใน พ.ศ. 2502 แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่นายเอื้อ สุนทรสนาน เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2502 ให้เป็นเพลงประจำวงดนตรีสุนทราภรณ์ ในโอกาสที่ก่อตั้งมาครบ 20 ปี นายเอื้อ สุนทรสนาน หัวหน้าวงจึงได้ขอพระราชทาน พระบรมราชานุญาตตั้งชื่อเพลงว่า "พระมหามงคล" และได้อัญเชิญมาบรรเลงนำประจำวงสุนทราภรณ์มาจนทุกวันนี้ เพลงพระราชนิพนธ์นี้ไม่มีคำร้อง

1.9 เพลงในดวงใจนิรันดร์ เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 37 ทรงพระราชนิพนธ์ใน พ.ศ. 2508 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์คำร้องภาษาอังกฤษด้วยพระองค์เองเป็นเพลงแรก ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ประพันธ์คำร้องภาษาไทยถวาย

1.10 เพลงความฝันอันสูงสุด เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ 43 ทรงพระราชนิพนธ์ใน พ.ศ. 2514 ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค เล่าไว้ในหนังสือ “ภิรมย์รัตน” ว่า เมื่อตามเสด็จฯ ไปอยู่ที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ พ.ศ. 2512 ได้รับพระราชเสาวนีย์จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ให้เขียนบทกลอนแสดงความนิยมส่งเสริมคนดีให้มีความตั้งใจทำงานเพื่ออุดมคติเพื่อประเทศชาติ “ข้าพเจ้าค่อย ๆ คิดหาคำ กลั่นกรองให้ตรงกับความหมายเท่าที่จะสามารถ แล้วทูลเกล้าฯ ถวายทอดพระเนตร ทรงพระกรุณาติชม จนผลสุดท้ายออกมาเป็นกลอน 5 บท ความบันเทิงใจในเรื่องนี้มีที่มาจากการสังเกตของข้าพเจ้า ได้รู้เห็นพระราชอัธยาศัย พระราชจริยวัตร ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประพาสปฏิบัติอยู่ทุกเมื่อเชิวันไม่เสื่อมคลาย” สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถโปรดให้พิมพ์บทกลอนนี้ลงในกระดานจารัด

แผ่นเล็ก ๆ พระราชทาน ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน และผู้ทำงานเพื่อประเทศชาติ เตือนสติมิให้ทอดทิ้งในการทำความดี เพราะบ้านเมืองขณะนั้นยุ่งอลเวง น่าเป็นห่วงอนาคตของประเทศไทยต่อมา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใส่ทำนองเพลงในคำกลอน “ความฝันอันสูงสุด” ดังที่เป็นเพลงพระราชนิพนธ์รู้จักกันแพร่หลายทุกวันนี้ นับเป็น เพลงพระราชนิพนธ์แรกที่ได้ทรงจากคำร้อง

2. การเรียบเรียงเสียงประสานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยกำหนดให้มีเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่จะใช้ในการบรรเลง ดังนี้

พิณ	2 ตัว	แคน	1 ตัว
พิณเบส	1 ตัว	โปงลาง	1-2 ผืน
ซออีสาน	1 ตัว	โหวด	1 ตัว
กลองตุ้ม	1 ตัว	กลองหาง	1 ชุด
ขอลอ	1 ตัว	ฉิ่ง	1 คู่
ฉาบเล็ก	1 คู่	ฉาบใหญ่	1 คู่
แฉไรด์	1 ใบ	นักร้อง	1 คน

3. ทำหนังสือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ตามหนังสือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ อว 0605.1/410 ลงวันที่ 27 มกราคม 2564 โดยนำสกอ์เพลงที่เรียบเรียงเสียงประสานเสร็จเรียบร้อยแล้วทั้ง 10 บทเพลง เสนอต่อราชเลขาฯ การในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณา และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ ไปดำเนินการแก้ไขและเรียบเรียงและขับร้องในการแสดง “วงมหาดุริยางค์พื้นบ้านอีสาน สืบทอดตำนานวงเอกองค์อัครศิลปิน”

ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามหนังสือกองกิจการในพระองค์ 904 ที่
พว 0005.1/ 2282 ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2564

ภาพที่ 1 การเรียบเรียงเสียงประสานและตรวจสอบโดยวิทยากร

ภาพที่ 2 QR Code หนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตฯ

ภาพที่ 3 QR Code สำหรับดาวนโหลดโน้ตเพลง

4. ดำเนินการรับสมัครวงดนตรีจากสถาบันการศึกษา เพื่อฝึกซ้อมและร่วมแสดงภายใต้ชื่อ “วงมหาตุรียงคำพื้นบ้านอีสาน สืบทอดตำนานเอกองค์อัครศิลปิน” ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีวงดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ผ่านการคัดเลือก จำนวน 10 วง ดังนี้

- 4.1 วงโปงลางเพชรภูดิน โรงเรียนเลิงนกทา
- 4.2 วงดนตรีพื้นบ้านอีสาน วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์
- 4.3 วงโปงลางประดับเกียรติ โรงเรียนพังโคนวิทยาคม
- 4.4 วงโปงลางสาวบ้านแต้ โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม
- 4.5 วงโปงลางเพชรเมืองศรี โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย
- 4.6 วงโปงลาง โรงเรียนการกุศลวัดบุรพา
- 4.7 วงโปงลางเพชรมันปลา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
- 4.8 วงดนตรีพื้นบ้านอีสาน วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด
- 4.9 วงโปงลางสินไซ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 4.10 วงโปงลางศิลป์อีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

5. การจัดทำสื่อต้นแบบในการบรรเลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดย “วงโปงลางศิลป์อีสาน” ซึ่งเป็นวงดนตรีพื้นบ้านอีสานประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับรางวัลในการประกวดต่าง ๆ มากมาย ทั้งระดับภูมิภาคและระดับชาติ เพื่อใช้เป็นต้นแบบให้กับวงดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ผ่านการคัดเลือกได้ใช้เป็นตัวอย่างในการฝึกซ้อม โดยเครื่องดนตรีพื้นบ้านมีข้อจำกัดในการบรรเลง เนื่องจากเครื่องดนตรีพื้นบ้านบางเครื่องไม่สามารถที่จะบรรเลงได้เหมือนเครื่องดนตรีตะวันตก ซึ่งบทเพลงพระราชนิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นการบรรเลงแบบเครื่องดนตรีตะวันตกซึ่งมี 12 เสียง

ส่วนเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ไม่นิยมทำให้ครบ 12 เสียง ซึ่งยากต่อการบรรเลง และการเรียบเรียงเสียงประสานได้คำนึงถึงลักษณะการบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ซึ่งมีข้อจำกัดในการบรรเลงระยะครึ่งเสียงที่เรียกว่าโครมาติก ในแบบเครื่องดนตรีตะวันตก

ภาพที่ 4 การฝึกซ้อมของวงศิลป์อีสาน และบันทึกสื่อต้นแบบ

6. ดำเนินการฝึกซ้อม โดยมีการประชุมชี้แจงผู้ควบคุมวงดนตรีทั้ง 10 วง เพื่อทำความเข้าใจและรับโน้ตเพลงเพื่อนำไปฝึกซ้อม โดยใช้ระยะเวลาฝึกซ้อมประมาณ 60 วัน ในสถานที่ตามสังกัดของวงดนตรี เพื่อให้ นักดนตรีมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลง

ภาพที่ 5 บรรยากาศการฝึกซ้อมของวงดนตรีที่ผ่านการคัดเลือก

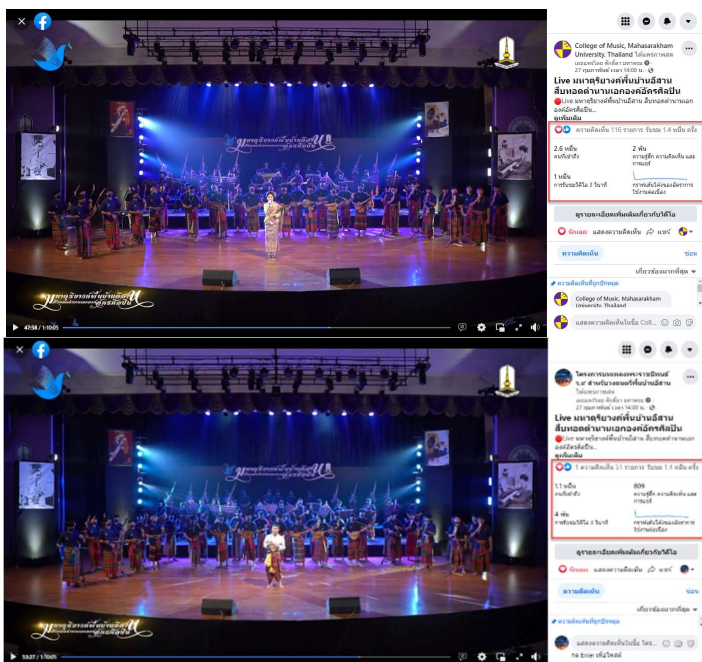
7. จัดการแสดงภายใต้ชื่อ “มหาดุริยางค์พื้นบ้านอีสาน สืบทอดตำนาน เอกองค์อัครศิลปิน” ซึ่งเป็นการบรรเลงร่วมกันของวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน จำนวน 10 วง โดยมีจำนวนผู้ควบคุมวงและนักดนตรีทั้งสิ้น 180 คน ซึ่งจัดการแสดงแบบ Onsite ณ เวทีหอประชุมวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2565 และทำการถ่ายทอดสดผ่านระบบ Online เนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19)

ภาพที่ 6 บรรยากาสดการซ้อมใหญ่ก่อนทำการแสดงจริง

ภาพที่ 7 บรรยากาสดการแสดง

ภาพที่ 8 จำนวนผู้เข้าชมการแสดงผ่าน Facebook Live

ภาพที่ 9 QR Code รับชมบันทึกการแสดงสดทางช่อง YouTube
(<https://youtu.be/hzw54mN7iTi>)

8. หลังเสร็จสิ้นการแสดง ได้จัดทำวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ผลงานการแสดง โดยเผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดีย YouTube ในช่องของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ลิงก์ <https://bit.ly/isanroyalsong> และจัดทำหนังสือโน้ตเพลงจำนวน 200 เล่ม เพื่อเผยแพร่ให้กับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ พร้อมช่องทางการดาวน์โหลดไฟล์โน้ตเพลงที่เว็บไซต์ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ลิงก์ <https://music.msu.ac.th/mod/page/view.php?id=767> เพื่อให้สถาบันการศึกษา ตลอดจนวงดนตรีพื้นบ้านอีสานต่าง ๆ นำไปใช้ในการบรรเลงเพื่อสืบทอดตำนานเอกองศ์จักรศิลปินให้คงอยู่สืบไป

ภาพที่ 10 QR Code รับชมสื่อการแสดงและบทสัมภาษณ์ผู้ร่วมโครงการ
(<https://bit.ly/isanroyalsong>)

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

วงดนตรีพื้นบ้านอีสานสามารถนำโน้ตเพลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน ไปใช้ในการเรียนการสอน การฝึกซ้อม สำหรับใช้ในการแสดง เพื่อเป็นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์ทางด้านดนตรี

ตะวันตกร่วมกับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน และสืบทอดตำนานเอกองค์อัครศิลปินให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1. เรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน ให้ครบทั้ง 48 บทเพลง ตามที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ประพันธ์ไว้
2. ขยายภาคีเครือข่าย ไปยังสถาบันการศึกษา ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ
3. จัดอบรมและบริการวิชาการเกี่ยวกับการบรรเลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน ตามโน้ตเพลงที่ได้เรียบเรียงเสียงประสานขึ้น
4. จัดโครงการประกวดแข่งขันการบรรเลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน ตามโน้ตเพลงที่ได้เรียบเรียงเสียงประสานขึ้น
5. ต่อยอดความรู้ในการเรียบเรียงดนตรีให้กับเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ในรูปแบบดนตรีร่วมสมัย

กิจกรรมประกาศ

โครงการบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร สำหรับวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ประจำปี 2563

เอกสารอ้างอิง

- Buasri, U. (2003). *Isan culture*. Khonkaen: Klang Nana Wittaya Printing House.
- Chonpairote, J. (1983). *Molam-Mokhaen*. Bangkok, Aksorn-Samai Publishing.
- Khawhan, B. (2018). Processing to The Musical Arranging of His Majesty the King Bhumibol Adulyadej According by The Regularity's Thai Royal Department of the Secretary General. *Journal of Roi Et Rajabhat University*, 12(2), 269-281.
- Lam-ngam, W. (2016). His Majesty King Bhumibol Adulyadej with royal songs. *National Library of Thailand Journal*, 4(2), 56-63.
- Nation Broadcasting Corporation. (2019.) Father's Songs, including 48 royal compositions from His Majesty's handiwork. Retrieved October 19, 2020, from <https://www.nationtv.tv/main/content/378753558>.
- Photives, T. (2017, 5 April). Personal communication. Interview
- Srikranon, M. (2001). *Compilation-art in the scope of Workshop on disseminating the sheet music of His Majesty King Bhumibol Adulyadej royal songs*. Bangkok: Kurusapa Printing, Ladprao.
- Sujachaya, S. (2002). *Folk songs study*. Bangkok: Publication Project Academic results, Faculty of Arts Chulalongkorn University.

